

Pensioenhervorming onder de loop

Federale maatregelen en hun impact op werknemers

De federale regering (de zogenaamde Arizona-coalitie) heeft in haar regeerakkoord een reeks ingrijpende pensioenmaatregelen aangekondigd. Deze hervormingen, die vanaf 2025 gefaseerd worden ingevoerd, hebben als doel de pensioenuitgaven op lange termijn te beperken. Volgens de regering zijn deze maatregelen noodzakelijk om het stelsel betaalbaar te houden. Tegen 2029 wil ze 2,4 miljard euro besparen.

1. Overzicht van de aangekondigde maatregelen

Verstrenging van de loopbaanvoorwaarden

Vanaf 2027 telt een loopbaanjaar pas mee als er minstens 156¹ effectief gewerkte dagen zijn (vroeger 104).

Invoering van een pensioenmalus

Wie vóór de wettelijke pensioenleeftijd met pensioen gaat zonder 35 loopbaanjaren² van 156 dagen (= minimum halftijds) én 7020 effectief gewerkte dagen (= gemiddeld 35 j van 200 dagen of 45 jaar halftijds...), krijgt een **forse vermindering van het pensioenbedrag** (de zogenaamde malus):

- -2% **per jaar vervroegde uittrede** (voor wie geboren is in de jaren 1961-1963);
- -4% (geboortejaren 1964-1972);
- -5% voor wie geboren is vanaf 1973.

Enkel moederschapsrust, tijdelijke werkloosheid en loopbaanonderbreking/vermindering voor zorg en geboorteverlof zijn gelijkgesteld en tellen mee voor de opbouw van een loopbaanjaar. Ziekte-dagen zijn niet gelijkgesteld; de regering kondigde een 'verzachting' aan voor langdurig zieken maar daarover is nog veel onduidelijkheid.

Striktere toegang tot vervroegd pensioen

Vervroegd pensioen wordt mogelijk op 60 jaar met een loopbaan van 42 jaar, maar dit zal voor weinigen haalbaar zijn omdat elk jaar minstens 234 effectief gewerkte dagen moet tellen.

Vereiste minimumleeftijd en loopbaanduur ³ om op vervroegd pensioen te gaan	Welke dagen?
60 jaar en 42 loopbaan jaren van elk minstens 234 dagen	Effectieve tewerkstelling
61 jaar en 43 loopbaan jaren van elk minstens 156 dagen (i.p.v. 104)	Effectieve tewerkstelling + ziekte, werkloosheid, tijdskrediet met motief en militaire dienst
62 jaar en 43 loopbaan jaren van elk minstens 156 dagen (i.p.v. 104)	
63 jaar en 42 loopbaan jaren van elk minstens 156 dagen (i.p.v. 104)	
64 jaar en 42 loopbaan jaren van elk minstens 156 dagen (i.p.v. 104)	

¹ 156 dagen komt overeen met 6 maanden (6-dagenstelsel), 104 met 4 maanden. Door deze maatregel moet je langer werken om een volledige loopbaan van 45 jaar te hebben of om vervroeg op pensioen te gaan. Wie bijvoorbeeld in het 1ste jaar en/of laatste jaar van zijn loopbaan geen 156 dagen gewerkt heeft, kan dus tot 2/45sten (= 4,5%) van zijn pensioenbedrag verliezen.

² Een jaar halftijdse tewerkstelling telt voor deze maatregel als $312 / \frac{1}{2} = 156$ dagen

³ Een jaar deeltijdse tewerkstelling telt hier als 312 dagen

Beperking van gelijkgestelde periodes

Wie een loopbaan heeft die voor meer dan 20% uit gelijkgestelde periodes bestaat – ziekte en zorgverlof niet meegerekend – verliest die periodes volledig voor de berekening van zijn pensioen. Er wordt wel een overgangperiode voorzien: vanaf 01/01/2027 worden alle boven 40% gelijkgestelde periodes niet meer in aanmerking genomen. Die grens van 40% daalt jaarlijks met 5% tot in 2031 20% wordt bereikt.

“Modernisering” van de gezinsdimensie: beperking in de tijd van het overlevingspensioen en afschaffing van het gezinspensioen en het echtscheidingspensioen

Het overlevingspensioen wordt vervangen door een overgangsuitkering van maximum 2 jaar of tot maximum 3 of 4 jaar voor wie jonge kinderen ten laste heeft (regeling niet meer beperkt tot wie jonger is dan 50 jaar en dus ook bij ouderen een beperking tot 2 jaar).

Het gezinspensioen en het echtscheidingspensioen worden geleidelijk afgeschaft. Partners worden gestimuleerd om in een pensioensplit te voorzien waarbij elk van de partners recht heeft op de helft van het pensioen dat de ander tijdens zijn loopbaan opbouwt.

2. Impact op werknemers

De regering wil iedereen doen werken tot 67 jaar en wie toch vroeger in pensioen gaat financieel afstraffen. De hervorming leidt tot fors lagere pensioenen: de vervangingsratio⁴ voor werknemers daalt met 7,6% tegen 2040 en zelfs met 9,1% in 2070. Gemiddeld bedraagt het wettelijk pensioen in België nu al amper 48% van het laatst genoten loon. In de Europese Unie is dat gemiddeld 61%. Qua adequaatheid zitten de Belgische pensioenen dus nu al achteraan het Europese peloton. De impact van de maatregelen is alles behalve neutraal. Bepaalde werknemersgroepen worden veel harder getroffen, vooral mensen met lage lonen, onzekere jobs en onderbroken loopbanen.

Werknemers die op jonge leeftijd zijn beginnen werken en werknemers in zware beroepen

Deze werknemers halen zelden 35 jaar effectieve arbeid omdat ze relatief meer periodes van (tijdelijke) werkloosheid en ziekte kennen. Velen hebben al gezondheidsproblemen voor ze met pensioen gaan. Zij zijn vaker sneller ‘op’, maar lopen bij onvolledige tewerkstelling dan tegen de malus aan. Hoger geschoolden, die starten op latere leeftijd, worden bij een even lange loopbaan minder geconfronteerd met een ‘malus’⁵. De hervorming houdt geen rekening met ongelijkheden in levensverwachting en gezondheid. 1 op de 4 mannen uit het laagste inkomenskwintiel overlijdt vóór 65 jaar⁶. De **gezonde levensverwachting** voor kortgeschoolde mannen bedraagt slechts 53 jaar, tegenover 71 jaar voor hooggeschoolden⁷. Als ze langer aan de slag moeten blijven, zal het aantal langdurig zieken of oudere werklozen toenemen.

De verschillen tussen werknemers zijn heel erg groot en zouden een essentieel onderdeel van het pensioendebat moeten zijn. Deze hervorming is er één op maat van ministers en CEO’s maar houdt geen rekening met wie (fysiek of mentaal) zwaar werk verricht of in moeilijke arbeidsomstandigheden moet werken.

⁴ De vervangingsratio is de verhouding tussen het gemiddelde pensioen van nieuwe gepensioneerden (totaal en naar geslacht) en de laatste gemiddelde beroepsinkomsten (zonder onderscheid naar geslacht).

⁵ Wie bijvoorbeeld geboren is in 1970, begon te werken op 18 jaar en 32 jaar effectieve tewerkstelling kent, aangevuld met 10 jaar gelijkgestelde dagen kan met 62 jaar op pensioen, maar zal een malus hebben van $5 \times 4\% = 20\%$ minder pensioen. Zijn leeftijdsgenoot en buur die studeerde tot zijn 25 jaar en ook 32 jaar effectieve tewerkstelling kende, aangevuld met 10 jaar gelijkgestelde dagen zal op 67 jaar op pensioen gaan zonder malus.

⁶ Concreet overlijdt 1 op de 4 mensen uit het eerste inkomens-kwintiel (de 20% van de bevolking met het laagste inkomen) vóór de leeftijd van 65 jaar, tegenover 1 op de 20 mensen uit het vijfde kwintiel (de 20% met het hoogste inkomen) (Clot & Hindriks, 2024).

⁷ Statbel 2023

Deeltijdswerkers – vooral vrouwen

In de praktijk nemen vrouwen nog steeds het grootste deel van de gezinstaken voor hun rekening. Dit is dan ook vaak de reden waarom ze deeltijds werken of hun loopbaan onderbreken⁸. Acht op tien gepensioneerden die momenteel niet aan 35 loopbaanjaren komen, zijn vrouwen. De pensioenkloof tussen mannen en vrouwen dreigt verder te vergroten (van 31% naar meer dan 40%) door de maatregelen van de regering:

- Deeltijdse werknemers worden disproportioneel getroffen door de malus als ze toch vroeger kunnen/willen stoppen. Vooreerst moet je minstens halftijds werken om aan 156 dagen per jaar te komen. Bovendien betekent de vereiste dat je minstens 7020 dagen (= 45 jaar halftijdse tewerkstelling) moet kennen om vervroegd in pensioen te gaan dat je minstens enige jaren voltijdse hebt gewerkt, anders kan er geen sprake zijn van vervroegd pensioen. Volgens een studie van de vergrijzingscommissie riskeert maar liefst 49% van de vrouwen een pensioenmalus bij vervroegd pensioen.
- Vrouwen tellen meer gelijkgestelde periodes en worden dus sterker getroffen door de beperking van de gelijkstellingen. Deze maatregel zorgt voor minder jaren die in aanmerking komen voor de berekening van het pensioen.
- Een vrouw die weduwe wordt of alleenstaande is na een echtscheiding zal door de optelsom van deze maatregelen bij pensionering terechtkomen in armoede of afhankelijkheid van derden.

Als 'dank' voor het opnemen van zorgtaken dwingt de regering vrouwen om langer te werken en kent ze hen een lager pensioen toe.

3. Voorbeelden

PENSIOENMALUS

1ste voorbeeld: Myriam

Myriam is 63 jaar en is op haar 21ste gestart als zorgkundige in een ziekenhuis. Ze had al 30 jaar voltijds gewerkt, toen ze borstkanker kreeg. Ze was twee jaar buiten strijd. Nadien werkte ze nog tien jaar halftijds, maar steeds met periodes van ziekte. Na haar kanker was het arbeidsritme in de zorg gewoon te hoog om nog voltijds te werken. In die jaren van halftijds werk haalde ze nooit 156 effectief gewerkte dagen, omdat er korte periodes van ziekte waren.

Als ze **in 2026** vervroegd met pensioen wil gaan, krijgt ze een **malus van 6%**. Dat is een **vermindering van € 90 per maand** op haar pensioentje van € 1.500.

Ze heeft dan nog het geluk dat ze niet later geboren werd, want als ze vervroegd met pensioen zou gaan en was geboren tussen 1966 en 1974, dan zou ze € 240 per maand verliezen. Was ze geboren in 1975 of later, dan **zou ze zelfs € 300 per maand verliezen**.

2de voorbeeld: Rudy

- Leeftijd bij pensioen (in 2040): 64 jaar
- Aantal loopbaanjaren: 42 jaar
- Aantal jaren met 156 effectief gewerkte dagen: minder dan 35 → voldoet niet aan de voorwaarden
- Wettelijke pensioenleeftijd: 67 jaar
- Aantal jaren vervroegd pensioen: 3 jaar
- Maluspercentage: 5% per jaar → 15% totaal
→ Gevolg: zijn wettelijk pensioen wordt met 15% verlaagd.

Stel bruto pensioen zonder malus: € 1.666 per maand

→ 15% van € 1.666 = **€ 250 verlies per maand**

⁸ 1 op 4 vrouwen werkt deeltijds tegenover 1 op 10 mannen.

BEPERKING VAN GELIJKGESTELDE PERIODES (WERKLOOSHEID, SWT, LANDINGSBANEN)

Vanaf 2027 worden deze periodes niet meer volledig gelijkgesteld met effectief gewerkte periodes, maar tellen ze slechts mee aan een beperkt fictief loon (= € 32.764 op jaarbasis). Dit betekent dat je minder pensioenrechten opbouwt tijdens deze periodes.

1ste voorbeeld: Marco - SWT

- Leeftijd: 65 jaar
- Loopbaan: 40 jaar, waarvan 5 jaar SWT
- Loon laatste jaar vóór SWT: € 3.800 bruto/maand
- Beperkt fictief loon voor SWT vanaf 2027: € 2.350 bruto/maand (geschat)
 - Gevolg: voor die 5 jaar telt slechts de helft van het loon mee
 - Verlies in pensioenrechten:
 - Tot op heden:
 - € 3.800 bruto/maand
 - x 13 maanden (12 maanden + eindejaarspremie)
 - x 1/45 (= 1 loopbaanjaar)
 - x 60% (vervangingsratio)
 - x 5 jaar SWT
 - = € 3.293,33 pensioenrecht per jaar SWT
 - Na de regeringsmaatregelen waarbij SWT wordt gelijkgesteld met een fictief loon:
 - € 32.764,09 fictief jaarloon
 - x 1/45 (= 1 loopbaanjaar)
 - x 60% (vervangingsratio)
 - x 5 jaar SWT
 - = € 2.184,27 pensioenrecht per jaar SWT
 - Verschil: € 1.109,06/jaar = **€ 92,42/maand minder pensioen**

2de voorbeeld: Rachida - landingsbaan

- Deeltijds gaan werken op 58 jaar via landingsbaan (50%)
- Duur: 8 jaar tot pensioen
- Normaal voltijds loon: € 3.000
- Halftijds loon: € 1.500
- Fictief loon (halftijds) voor pensioenopbouw: € 1.260,19
 - Gevolg: voor die 8 jaar telt slechts € 2.760,19 mee in plaats van € 3.000
 - Verlies in pensioenrechten:
 - Tot op heden:
 - € 3.000 bruto / maand
 - x 13 maanden (12 maanden + eindejaarspremie)
 - x 1/45 (= 1 loopbaanjaar)
 - x 60% (vervangingsratio)
 - x 8 jaar
 - = € 4.160 pensioenrecht per jaar landingsbaan
 - Na regeringsmaatregelen waarbij de landingsbaan wordt gelijkgesteld met een fictief loon:
 - € 2.760,19 x 13
 - x 1/45 (= 1 loopbaanjaar)
 - x 60 % (vervangingsratio)
 - x 8 jaar
 - = € 3.827,46 pensioenrecht per jaar landingsbaan
 - Verschil: € 332,54/jaar = **€ 27,71/maand minder pensioen**

Hoe hoger het loon, hoe groter het verlies.

4. Wat stelt het ACV voor?

Het ACV stelt zich ernstige vragen bij de sociale rechtvaardigheid en de verdeling van de lasten van deze hervorming. De maatregelen raken vooral werknemers in de private en publieke sector. Zelfstandigen blijven grotendeels buiten schot. Door deze hervorming wil de regering ervoor zorgen dat mensen langer blijven werken, maar het rapport van de vergrijzingscommissie voorspelt maar een zeer beperkte stijging van de werkgelegenheidsgraad en van het bbp.

Het ACV pleit voor een rechtvaardige en solidaire pensioenhervorming gebaseerd op 3 principes:

- het pensioenbedrag moet iedereen toelaten om een waardig leven te leiden;
- bij de vaststelling van de pensioenleeftijd en het pensioenbedrag moet men rekening houden met ongelijkheid, gezondheid en gender;
- de maatregelen mogen niet met terugwerkende kracht worden toegepast: mensen kunnen hun loopbaan niet herdoen.

Onze alternatieven zijn:

- Schrappen van de pensioenmalus⁹ (dit is een onrechtvaardige maatregel die geen intragenerationele solidariteit bekomt, maar net een onrechtvaardige verdeling versterkt).
- Behoud van een brede definitie van tewerkstelling met gelijkstelling van zorg-, ziekte- en werkloosheidsperiodes (zeker periodes van tijdelijke werkloosheid mogen geen negatieve impact hebben de pensioenrechten).
- De gelijkstellingen moeten gebeuren op basis van het reële loon (in plaats van een beperkt fictief loon).
- Het behoud van 104 gewerkte dagen (met inbegrip van gelijkstellingen) om te spreken van een loopbaanjaar. Zo zijn deeltijdse werknemers beter beschermd en wordt rekening gehouden met het opnemen van gezinstaken tijdens de loopbaan.
- Rekening houden met wie jong begon of zwaar werk verricht: zij moeten eerder met pensioen kunnen.

Maar worden onze pensioenen hierdoor niet onbetaalbaar?

Volgens de Studiecommissie voor de Vergrijzing (2024) stijgen de pensioenuitgaven van 11,2% naar 13,3% van het BBP tegen 2050. Dat komt neer op een stijging van ongeveer 12 miljard euro of 2,1% van het BBP.

Zijn hiervoor geen middelen te vinden? Ondertussen wil dezelfde regering wel de militaire uitgaven laten stijgen van 1,3% (7,9 miljard) naar 3,5% van het BBP (= 21,3 miljard/jaar) en op termijn zelfs naar 5% (30,3 miljard/jaar). Dat is een stijging met 3,7% (22,4 miljard/jaar)!

Conclusie: het is een kwestie van politieke keuzes.

Het ACV vraagt een eerlijke en solidaire financiering van de pensioenen en de gehele sociale zekerheid. Dit kan o.a. door:

- vermogensbelasting op de rijkste 3% (brengt jaarlijks 6 miljard euro op);
- echte meerwaardebelasting (brengt jaarlijks 5 miljard euro op);
- versterkte strijd tegen fiscale fraude (brengt jaarlijks 20 miljard euro op).

5. Timing

Op 21 juli bereikte de regering een 'zomerakkoord' met daarbij ook een akkoord over de pensioenhervorming. Het federaal Planbureau heeft ondertussen de impact ervan berekend en verschillende instanties geven nog hun advies. De regering zal de teksten opnieuw bekijken, definitief goedkeuren en ze zo snel mogelijk door het federaal parlement jagen zodat de maatregelen ingaan

⁹ Wetende dat er op één loopbaanjaar (1/45) maar 2,2% van de loopbaan wordt opgebouwd, zou er nooit meer dan 2% per jaar mogen worden ingeboet.

op 01/01/2026. Wij moeten **nu** reageren voor het te laat is en druk zetten op de regering en het parlement. Daarom allen op 14 oktober in Brussel.

6. Meer info?

- Fiche "[We leven langer, moeten we dan ook langer werken?](#)"
- Fiche "[Zijn de pensioenen onbetaalbaar](#)"